

XVIII. SZERVETLEN KÉMIA (Emelt szint)

XVIII. 1–3. FELELETVÁLASZTÁSOS TESZTEK

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0		B	E	C	C	D	D	E	E	A
1	D	E	B	D E*	C	A	C	A	A	D
2	C	A	B	C	D	B	A	B	D	C
3	C	C	C	B	C	A	C	E	C	C
4	C	B	C	B	D	C	A	C	C	A
5	A**									

* A második kiadásban ez a 14. feladat, a továbbiakban minden feladat sorszáma eggyel csúszik.

** Az 50. feladat a második kiadásban törlődik (a hibás sorszámozás helyreállítása miatt), helyette az eredetileg 49. sorszámú lett az 50.

XVIII. 4. TÁBLÁZATKIEGÉSZÍTÉS

A sárga foszfor és a kén reakciói

	Sárga foszfor	Kén
Molekulaképlete (101 kPa, 25 °C):	51. P_4	52. S_8
Égése levegőn (egyenlettel):	53. $P_4 + 5 O_2 = 2 P_2O_5$ (vagy P_4O_{10})	54. $S + O_2 = SO_2$ (vagy: $S_8 + 8 O_2 = 8 SO_2$)
Az égéstermék halmazállapota (101 kPa, 25 °C):	55. szilárd	56. gáz
Az égéstermék vízben oldása (egyenlettel):	57. $P_2O_5 + 3 H_2O = 2 H_3PO_4$	58. $SO_2 + H_2O = H_2SO_3$ (vagy: $SO_2 \cdot H_2O$)
A vizes oldat és kétszeres térfogatú, azonos koncentrációjú NaOH-oldat elegyítésekor képződő vegyület képlete és neve:	59. Na_2HPO_4 dinátrium-hidrogén-foszfát	60. Na_2SO_3 , nátrium-szulfít

A sósav reakciói

	$c(\text{HCl}) = 1,00 \text{ mol/dm}^3$	20 tömeg%-os sósav
Kalcium	61. $\text{Ca} + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2$ színtelen, szagtalan gáz fejlődése, miközben a fém oldódik	
Ezüst	62. nincs reakció	63. nincs reakció
Ezüst-nitrát-oldat		64. $\text{AgNO}_3 + \text{HCl} = \text{AgCl} + \text{HNO}_3$, fehér (AgCl) csapadék képződése
Vas(II)-szulfid		65. $\text{FeS} + 2 \text{HCl} = \text{FeCl}_2 + \text{H}_2\text{S}$, a vas-szulfid oldódása, közben színtelen, záptojásszagú gáz és halványzöld oldat képződése
KMnO_4 -oldat		66. $2 \text{KMnO}_4 + 16 \text{HCl} =$ $= 5 \text{Cl}_2 + 2 \text{KCl} + 2 \text{MnCl}_2 + 8$ H_2O , sárgászöld, szúrós szagú gáz fejlődik

Gázok laboratóriumi előállításá

A gáz	Felhasznált anyagok	Reakcióegyenlet	Felfogás
Cl_2	67. KMnO_4 és sósav	68. $2 \text{KMnO}_4 + 16 \text{HCl} = 5 \text{Cl}_2 + 2 \text{KCl}$ $+ 2 \text{MnCl}_2 + 8 \text{H}_2\text{O}$	69. b)
H_2	70. cink és sósav	71. $\text{Zn} + 2 \text{HCl} = \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$	72. a)
SO_2	73. nátrium-szulfit és kénsavoldat vagy réz és tömény kénsavoldat	74. $\text{Na}_2\text{SO}_3 + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{SO}_2 +$ H_2O , vagy: $\text{Cu} + 2 \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{CuSO}_4 + \text{SO}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$	75. b)
NO	76. réz és desztillált vízzel hígított salétromsavoldat	77. $3 \text{Cu} + 8 \text{HNO}_3 = 3 \text{Cu}(\text{NO}_3)_2 + 2$ $\text{NO} + 4 \text{H}_2\text{O}$	78. a)
CO_2	79. mészkő és sósav	80. $\text{CaCO}_3 + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$	81. b)
NH_3	82. ammónium-klorid, lúgkő és víz	83. $\text{NH}_4\text{Cl} + \text{NaOH} = \text{NaCl} + \text{NH}_3 +$ H_2O	84. c)

Savak összehasonlítása

	HCl	HNO ₃	H ₂ SO ₄
Halmazállapota standard nyomáson és 25 °C-on	85. gáz	86. folyadék	87. folyadék
Vízoldhatósága (rossz, jó, korlátlan)	88. jó	89. korlátlan	90. korlátlan
0,0100 mol/dm ³ -es oldatának pH-ja	91. 2	92. 2	93. < 2
30 tömegszázalékos oldata és réz reakciójakor képződő gáz	94. –	95. NO	96. –
Tömény oldata és vas reakciójakor képződő gáz (ha nincs, azt jelezd!)	97. H ₂	98. –	99. –
Meghatározott arányú elegyük neve	100. királyvíz		101. nitráló elegy
Meghatározott arányú elegyüket mire használják?	103. erős oxidálószer, pl. arany oldása		104. aromás vegyületek nitrálása (szubsztitúció)

XVIII. 5. EGYÉB FELADATOK

Elemek és szervetlen vegyületek

- 105. b)** 1 pont
Apoláris molekulájú oldószerekben oldódik jól. 1 pont
- 106. a)** 1 pont
éghető 1 pont
 $2 \text{ CO} + \text{O}_2 = 2 \text{ CO}_2$ 1 pont
- 107. e), i)** 2 x 1 2 pont
Nyitott szájjal felfelé kell tartni. 1 pont
- 108. c)** 1 pont
 $2 \text{ Al} + 2 \text{ NaOH} + 6 \text{ H}_2\text{O} = 2 \text{ Na}[\text{Al}(\text{OH})_4] + 3 \text{ H}_2$ (vagy ionegyenlet) 2 pont
- 109. g)** 1 pont
 $\text{SiO}_2 + 4 \text{ HF} = \text{SiF}_4 + 2 \text{ H}_2\text{O}$ 1 pont
Sav-bázis reakció 1 pont
- 110. d)** 1 pont
 $\text{CuO} + \text{H}_2 = \text{Cu} + \text{H}_2\text{O}$ 1 pont
- 111. h)** 1 pont
 $\text{Fe} + 2 \text{ HCl} = \text{FeCl}_2 + \text{H}_2$ (vagy ionegyenlet: $\text{Fe} + 2 \text{ H}^+ = \text{Fe}^{2+} + \text{H}_2$.) 1 pont
- 18 pont**

Fémek és nemfémek

- 112. e)** 1 pont
gyémánt, grafít, fullerének 1 pont
- 113. f)** 1 pont
Az ózon (O₃) a reakcióképebb. 1 pont

114. a) 1 pont
 $2 \text{ Na} + 2 \text{ H}_2\text{O} = 2 \text{ NaOH} + \text{H}_2$ 1 pont
redoxireakció 1 pont
115. g) 1 pont
Túl nagy standardpotenciál. (Nehezen oxidálható.) 1 pont
116. d) 1 pont
 $\text{S} + \text{O}_2 = \text{SO}_2$ 1 pont
117. c) és f) 1 pont
CuO 1 pont
118. a) 1 pont
nátrium-hidrid 1 pont
119. b) 1 pont
alkoholban vörösbarna, benzinben lila 1 pont
- 17 pont**

Kísérletek fémmel és kénnel

120. egyesülés, exoterm reakció, redoxireakció 3 x 1 3 pont
121. Redukálódott (elektront vett fel). 1 pont
122. Vas. 1 pont
123. H_2S . 1 pont
Sav-bázis reakcióban keletkezett. 1 pont
124. A vas(II)ionok vas(III)ionokká oxidálódtak. 1 pont
125. $\text{Fe} + \text{S} = \text{FeS}$ 1 pont
 $\text{FeS} + 2 \text{ HCl} = \text{FeCl}_2 + \text{H}_2\text{S}$ (vagy ionegyenlet: $\text{FeS} + 2 \text{ H}^+ = \text{Fe}^{2+} + \text{H}_2\text{S}$.) 1 pont
 $2 \text{ FeCl}_2 + 2 \text{ HCl} + \text{H}_2\text{O}_2 = 2 \text{ FeCl}_3 + 2 \text{ H}_2\text{O}$
(vagy: $2 \text{ Fe}^{2+} + \text{H}_2\text{O}_2 + 2 \text{ H}^+ = \text{Fe}^{3+} + 2 \text{ H}_2\text{O}$)
1 pont a folyamat lényegének feltüntetéséért, 1 pont a hibátlanul rendezett egyenletért 2 pont
- 12 pont**

Nátrium égése

126. Nátrium-peroxid keletkezett. 1 pont
 $2 \text{ Na} + \text{O}_2 = \text{Na}_2\text{O}_2$ 1 pont
127. Hidrogén-peroxid (H_2O_2). 1 pont
128. Katalizátor. 1 pont
 $2 \text{ H}_2\text{O}_2 = 2 \text{ H}_2\text{O} + \text{O}_2$ 1 pont
129. Elemi jód (I_2). 1 pont
Lila színű gőzei vannak. 1 pont
130. A hidrogén-peroxid oxidálta a jodidionokat. 1 pont
 $\text{H}_2\text{O}_2 + 2 \text{ KI} = \text{I}_2 + 2 \text{ KOH}$
(Pontosabban: $\text{H}_2\text{O}_2 + \text{H}_2\text{SO}_4 + 2 \text{ KI} = \text{I}_2 + \text{K}_2\text{SO}_4 + 2 \text{ H}_2\text{O}$.)
1 pont a folyamat lényegének feltüntetéséért, 1 pont a hibátlanul rendezett egyenletért 2 pont
- 10 pont**

Savas eső

131. Az égés egyenlete: $\text{S} + \text{O}_2 = \text{SO}_2$
 $m(\text{SO}_2) = 2,00 \cdot 10^8 \text{ tonna} = 2,00 \cdot 10^{11} \text{ kg}$,
 $n(\text{SO}_2) = 2,00 \cdot 10^{11} \text{ kg} / 64,0 \text{ kg/kmol} = 3,12 \cdot 10^9 \text{ kmol}$
 $m(\text{S}) = 3,12 \cdot 10^9 \text{ kmol} \cdot 32,0 \text{ kg/kmol} = 1,00 \cdot 10^{11} \text{ kg} = \mathbf{100 \text{ Mt.}}$ 3 pont
132. $2 \text{ SO}_2 + \text{O}_2 = 2 \text{ SO}_3$, 1 pont
 $2 \text{ NO} + \text{O}_2 = 2 \text{ NO}_2$ 1 pont

133. $\text{pH} = 4,0$, $c(\text{HCl}) = 1,00 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3$ (vagy $0,00010 \text{ mol/dm}^3$)
 $\text{pH} = 2,0$, $c(\text{HCl}) = 1,00 \cdot 10^{-2} \text{ mol/dm}^3$ (vagy $0,010 \text{ mol/dm}^3$) 1 pont
134. $4 \text{ NO}_2 + \text{O}_2 + 2 \text{ H}_2\text{O} = 4 \text{ HNO}_3$ 1 pont
135. $m(\text{NO}_2) = 5,5 \cdot 10^{10} \text{ kg}$, $n(\text{NO}_2) = 5,5 \cdot 10^{10} \text{ kg} / 46,0 \text{ kg/kmol} = 1,196 \cdot 10^9 \text{ kmol}$,
 Az egyenlet alapján:
 $n(\text{HNO}_3) = n(\text{NO}_2) = 1,196 \cdot 10^9 \text{ kmol} = 1,196 \cdot 10^{12} \text{ mol}$
 $\text{pH} = 4,0$, $c(\text{HNO}_3) = 1,00 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3$
 $V(\text{HNO}_3\text{-oldat}) = 1,196 \cdot 10^{12} \text{ mol} / 1,00 \cdot 10^{-4} \text{ mol/dm}^3 = 1,196 \cdot 10^{16} \text{ dm}^3 =$
 $= 1,196 \cdot 10^{13} \text{ m}^3 = \mathbf{1,2 \cdot 10^4 \text{ km}^3}$
 A csapadék: $\frac{1,2 \cdot 10^4 \text{ km}^3}{5,1 \cdot 10^8 \text{ km}^2} = 2,3 \cdot 10^{-5} \text{ km} = \mathbf{23 \text{ mm}}$. 5 pont

12 pont

A jó előállítása a chilei nitrátrétegekből

136. $M(\text{NaIO}_3) = 198,0 \text{ g/mol}$
 $m(\text{NaIO}_3) = 6,0 \text{ g}$, $n(\text{NaIO}_3) = m/M = 0,0303 \text{ mol}$,
 $c(\text{NaIO}_3) \cong \mathbf{0,03 \text{ mol/dm}^3}$ (az adatok pontosságának megfelelően). 2 pont
137. a) $n(\text{NaIO}_3) = 0,0303 \text{ mol}$, ebből az egyenlet szerint:
 $n(\text{NaHSO}_3) = 0,0909 \text{ mol}$, $M(\text{NaHSO}_3) = 104,0 \text{ g/mol}$,
 $m(\text{NaHSO}_3) = 0,0909 \text{ mol} \cdot 104,0 \text{ g/mol} = \mathbf{9,45 \text{ g}}$ 2 pont
- b) $n(\text{IO}_3^-) = 0,0303 \text{ mol} \rightarrow n(\text{I}^-) = 0,0303 \text{ mol}$,
 ehhez szükséges a (2) egyenlet szerint: $n(\text{IO}_3^-) = n(\text{I}^-) : 5 = 6,06 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$,
 $V(\text{IO}_3^-) = n/c = 0,200 \text{ dm}^3 = \mathbf{200 \text{ cm}^3}$ 3 pont
- c) Az egyenlet alapján:
 $n(\text{I}_2) = 3/5 \cdot n(\text{I}^-) = 0,6 \cdot 0,0303 \text{ mol} = 0,01818 \text{ mol}$,
 $m(\text{I}_2) = 0,01818 \text{ mol} \cdot 254 \text{ g/mol} = \mathbf{4,62 \text{ g}}$ 2 pont
- d) 1 dm^3 anyalúgot átalakítva 200 cm^3 friss anyalúg szükséges még. Így az anyalúg
 $\frac{1000}{1200} \cdot 100 = \mathbf{83,33 \%}$ -át kell átalakítani az első reakcióval. 1 pont

10 pont

XVIII. 6. SZÁMÍTÁSOK

138. – A szódabikarbóna bomlása:
 $2 \text{ NaHCO}_3 = \text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$ 2 pont
- A $0,400 \text{ g}$ -os tömegcsökkenés a vízgőz–szén-dioxid gázelegy eltávozásából adódik. 1 pont
- Ha $x \text{ mol}$ CO_2 ment el, akkor $x \text{ mol}$ vízgőz távozott, így:
 $44,0x + 18,0x = 0,400$ 1 pont
- Ebből $x = 6,45 \cdot 10^{-3}$. 1 pont
- A távozó gőz anyagmennyisége: $n(\text{elegy}) = 2x = 1,29 \cdot 10^{-2} \text{ mol}$. 1 pont
- A gáz térfogata:
 $pV = nRT \rightarrow V = \frac{nRT}{p}$ 1 pont
- $V = \frac{1,29 \cdot 10^{-2} \text{ mol} \cdot 8,314 \frac{\text{J}}{\text{K mol}} \cdot 393 \text{ K}}{1,01 \cdot 10^5 \text{ Pa}} = 4,17 \cdot 10^{-4} \text{ m}^3 = \mathbf{417 \text{ cm}^3}$. 1 pont

8 pont

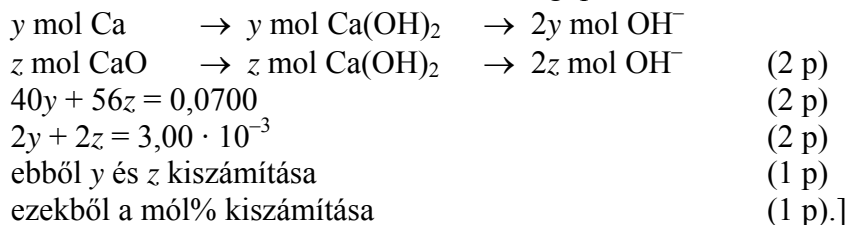
- 139.** – A reakció lényege: a reagáló kénsav és NaOH anyagmennyiség-aránya 1 : 2 (vagy a reakcióegyenlet). 1 pont
- A közömbösítéshez elhasznált kénsav:
 $n(\text{H}_2\text{SO}_4) = cV = 8,90 \cdot 10^{-4} \text{ mol}$. 1 pont
 - A 20,00 cm³-es részletben lévő lúg:
 $n(\text{NaOH}) = 8,90 \cdot 10^{-4} \text{ mol} \cdot 2 = 1,78 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$. 1 pont
 - A teljes (1,00 dm³) oldatra:
 $\frac{1000}{20} \cdot 1,78 \cdot 10^{-3} \text{ mol} = 8,90 \cdot 10^{-2} \text{ mol}$. 1 pont
 - A 4,00 g-os minta nátrium-hidroxid-tartalma:
 $m(\text{NaOH}) = nM = 8,90 \cdot 10^{-2} \text{ mol} \cdot 40,0 \text{ g/mol} = 3,56 \text{ g}$. 1 pont
 - A víztartalom:
 $\frac{4,00 \text{ g} - 3,56 \text{ g}}{4,00 \text{ g}} \cdot 100 \text{ tömeg\%} = \mathbf{11,0 \text{ tömeg\%}}$. 1 pont
- 6 pont**

- 140.** – Lúgoldatban csak az alumínium oxidálódik. 1 pont
- A reakció során az alumínium és a fejlesztett hidrogén anyagmennyiség-aránya 2 : 3 (vagy a reakcióegyenlet). 1 pont
 - $n(\text{H}_2) = V : V_m = 0,03000 \text{ mol}$ 1 pont
 - $n(\text{Al}) = 2/3 \cdot n(\text{H}_2) = 0,02000 \text{ mol}$, $m(\text{Al}) = nM = 0,540 \text{ g}$. 1 pont
 - $m(\text{Fe}) = 1,25 \text{ g} - 0,540 \text{ g} = 0,710 \text{ g}$. 1 pont
 - $M(\text{Fe}) = 55,8 \text{ g/mol}$ (a feladat adatai pontosságának megfelelően), így:
 $n(\text{Fe}) = m/M = 0,01272 \text{ mol}$. 1 pont
 - Sósavban a vas és az alumínium is oxidálódik: az alumínium itt is 2 : 3 arányban, a vas pedig 1 : 1 arányban fejleszt hidrogéngázt. (Vagy az egyenletek.) $2 \times 1 =$ 2 pont
 - A fejlesztett hidrogén:
 $n(\text{H}_2) = 0,03000 \text{ mol} + 0,01272 \text{ mol} = 0,04272 \text{ mol}$. 1 pont
 - A gáz térfogata: $V = nV_m = \mathbf{1,05 \text{ dm}^3}$. 1 pont
- 10 pont**

- 141.** – A reakciók:
- $\text{Ca} + 2 \text{H}_2\text{O} = \text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{H}_2$
- $\text{CaO} + \text{H}_2\text{O} = \text{Ca}(\text{OH})_2$ 2 pont
- A moláris tömeg (ill. a helyes adat használatáért): $M(\text{CaO}) = 56,0 \text{ g/mol}$. 1 pont
 - 3,00 dm³ oldatban $3,00 \cdot 10^{-3} \text{ mol OH}^-$ van 1 pont
 - 70,0 mg, azaz 0,0700 g porban van:
- $$x \text{ g Ca} \quad \rightarrow \quad \frac{x}{40} \text{ mol Ca, ill. Ca}(\text{OH})_2 \quad \rightarrow \quad \frac{2x}{40} \text{ mol OH}^-$$
- $$(0,0700-x) \text{ g CaO} \quad \rightarrow \quad \frac{0,0700-x}{56,0} \text{ mol CaO, ill. Ca}(\text{OH})_2 \quad \rightarrow \quad \frac{2(0,0700-x)}{56,0} \text{ mol OH}^-$$
- 2 pont
- A fentiek alapján felírható összefüggés:
 $\frac{2x}{40} + \frac{2(0,0700-x)}{56,0} = 3,00 \cdot 10^{-3}$ 1 pont
 - Ebből: $x = 0,0350$. 1 pont
 - A keverék tömegének a fele CaO. [Nem ez a végeredmény!] 0,0350 g CaO:
- $$0,035 \text{ g CaO} \xrightarrow{:56,0 \frac{\text{g}}{\text{mol}}} 6,25 \cdot 10^{-4} \text{ mol CaO,}$$

- ugyanennyi Ca volt $\frac{40,0 \text{ g}}{\text{mol}} \rightarrow 0,025 \text{ g Ca-ból alakult át.}$ 2 pont
- Eredetileg a 0,0700 g-os minta 0,0350 g + 0,0250 g = 0,0600 g tiszta Ca volt, 1 pont
- így a kalciumnak: $\frac{0,0250}{0,0600} \cdot 100\% = 41,7\%-a$ oxidálódott. 1 pont

[Megjegyzés: ugyanehhez a végeredményhez jutunk, ha a porkeverék mólszázalékos összetételét határozzuk meg, pl:

12 pont

- 142.** – A lángra lobbanó gyújtópálca miatt oxigénmaradék van, tehát a CO fogyott el. 1 pont
- A gázelegy CO₂-t és O₂-t tartalmaz. 1 pont
- Az átlagos moláris tömeg: $M(\text{elegy}) = 1,60 \text{ g/dm}^3 \cdot 24,5 \text{ dm}^3/\text{mol} = 39,2 \text{ g/mol.}$ 1 pont
- 1,00 mol elegyet véve abban x mol CO₂ és $(1 - x)$ mol O₂-t feltételezve: 2 pont
- $$44x + 32(1 - x) = 39,2$$
- Ebből: $x = 0,600$ 1 pont
- A reakció: $2 \text{ CO} + \text{O}_2 = 2 \text{ CO}_2$ 1 pont
- 0,600 mol CO₂ az egyenlet alapján 0,600 mol CO-ból és 0,300 mol O₂-ből képződött. 1 pont
- Kezdetben volt: 0,600 mol CO és 0,300 mol + 0,400 mol = 0,700 mol O₂. 2 pont
- Az összetétel: $\frac{0,600}{0,600 + 0,700} = 46,2 \text{ x\%} = \text{térfogat\% CO}$ és **53,8 térfogat% O₂** 1 pont
- Azonos nyomáson és hőmérsékleten a térfogat az anyagmennyiséggel egyenesen arányos, 0,600 mol + 0,700 mol = 1,300 mol elegyből lett 1,000 mol, így:
- $$\frac{1,000}{1,300} = 0,769, \text{ vagyis } 76,9\%-a \text{ lett a térfogat az eredetinek.}$$

2 pont

13 pont

- 143.** – $M[\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3] = 342 \text{ g/mol}; M[\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3 \cdot 18\text{H}_2\text{O}] = 666 \text{ g/mol}$ 1 pont
- 20 °C-on: 36,4 g vízmentes só $\frac{36,4}{342} \cdot 18,0 \cdot 18 \text{ g} = 34,5 \text{ g}$ vízzel kristályosodik, így 100 g víz helyett a kristályvizet: 100 g – 34,5 g = 65,5 g vízzel ad telített oldatot. 3 pont
- Ezért 100 cm³, azaz 100 g vízben:
- $$\frac{36,4 \text{ g} + 34,5 \text{ g}}{65,5 \text{ g}} = \frac{y}{100 \text{ g}} \rightarrow y = 108 \text{ g Al}_2(\text{SO}_4)_3 \cdot 18\text{H}_2\text{O} \text{ oldható fel.}$$
- 2 pont
- Lehűtéskor:
- $$208 \cdot \frac{36,4}{136,4} = z \cdot \frac{342}{666} + (208 - z) \cdot \frac{31,2}{131,2}$$
- 3 pont
- \uparrow 20°C-os telített oldat tömegtörtje \uparrow kristályvíz-tartalmú só tömegtörtje \uparrow 0°C-on telített oldat tömegtörtje
- Ebből $z = 21,9$, vagyis **21,9 g Al₂(SO₄)₃ · 18H₂O kristályosodik ki.** 1 pont
- [Minden más, elvileg helyesen levezetett megoldási mód elfogadható.] **10 pont**

144. – A reakcióegyenlet (vagy használata): 1 pont
 $2 \text{ K} + 2 \text{ H}_2\text{O} = 2 \text{ KOH} + \text{H}_2$
- $10,0 \text{ g K} \rightarrow \frac{10,0}{39,1} \text{ mol K} \rightarrow \frac{10,0}{39,1} \text{ mol KOH} \rightarrow \frac{10,0}{39,1} \cdot 56,1 = 14,3 \text{ g KOH}$ 2 pont
- Közben fejlődik: $\frac{10,0}{78,2} \text{ mol H}_2 \xrightarrow{\cdot 2,00 \text{ g/mol}} \frac{10,0}{39,1} \text{ g.}$ 1 pont
- Ha kiindulunk $x \text{ g } 5,00 \text{ tömeg\%-os oldatból}$, abban $0,0500x \text{ g KOH}$ van. 1 pont
- A keletkezett oldat tömege $\left(x + 10,0 - \frac{10,0}{39,1}\right)$ gramm. 1 pont
- A keletkezett oldatban a KOH: $(0,0500x + 14,3)$ gramm. 1 pont
- Az oldat $10,0 \text{ tömeg\%-os}$, így:

$$\frac{0,0500x + 14,3}{x + 10,0 - \frac{10,0}{39,1}} = 0,100$$
 1 pont
- Ebből $x = 266,5$, tehát **267 g 5,00 tömeg%-os oldatból** indultunk ki. 1 pont
9 pont
145. – $150 \text{ g oldatban van } 30,0 \text{ g foszforsav.}$ 1 pont
- Megállapítható (pl. az egyenlet alapján: $\text{P}_2\text{O}_5 + 3 \text{ H}_2\text{O} = \text{H}_3\text{PO}_4$), hogy
 $x \text{ g P}_2\text{O}_5\text{-ből } \frac{196}{142}x \text{ g H}_3\text{PO}_4$ keletkezik. 1 pont
- A $30,0 \text{ tömegszázalékos oldatra}$ felírható összefüggés így:

$$\frac{30 + \frac{196}{142}x}{150 + x} = 0,300$$
 2 pont
- ebből $x = 13,9$ 1 pont
- **163,9 g** (164 g) oldatot kaptunk. 1 pont
6 pont
146. – Az ioneqyenlet: $\text{Cu} + 2 \text{ Ag}^+ = 2 \text{ Ag} + \text{Cu}^{2+}$ 1 pont
- Az oldat ezüstion-tartalma: $n(\text{Ag}^+) = 0,250 \text{ dm}^3 \cdot 0,100 \text{ mol/dm}^3 = 0,02500 \text{ mol}$,
a rézforgács anyagmennyisége: $n(\text{Cu}) = 0,500 \text{ g} : 63,5 \text{ g/mol} = 0,00787 \text{ mol}$ 1 pont
- Az anyagmennyiségek összehasonlításából következően a réz fogy el:
kiválik $2 \cdot 0,00787 \text{ mol} = 0,01574 \text{ mol}$ ezüst. 1 pont
- A szilárd fém végül ez lesz: $0,01574 \text{ mol} \cdot 108 \text{ g/mol} = \mathbf{1,70 \text{ g.}}$ 1 pont
- Az oldatban lesz $0,00787 \text{ mol Cu}^{2+}$ és marad: $0,02500 - 0,01574 = 0,00926 \text{ mol Ag}^+$ 1 pont
- A koncentrációk:

$$[\text{Cu}^{2+}] = \frac{0,00787 \text{ mol}}{0,250 \text{ dm}^3} = \mathbf{0,03148 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}}, [\text{Ag}^+] = \frac{0,00926 \text{ mol}}{0,250 \text{ dm}^3} = \mathbf{0,0370 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}}$$
 2 pont
7 pont
147. a) A reakcióegyenlet és a moláris tömegek:

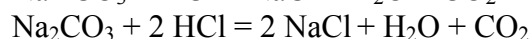
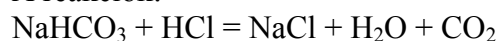
$$2 \text{ LiOH} + \text{CO}_2 = \text{Li}_2\text{CO}_3 + \text{H}_2\text{O}$$
 1 pont
 $23,9 \text{ g/mol} \quad 44,0 \text{ g/mol} \quad 73,8 \text{ g/mol} \quad (18,0 \text{ g/mol})$
- b) Az oldhatóságból:

$$\frac{12,8 \text{ g}}{112,8 \text{ g}} \cdot 100\% = 11,3 \text{ tömeg\%-os az oldat.}$$

- 200 g oldatban 22,6 g LiOH van, ez: $\frac{22,6 \text{ g}}{23,9 \text{ g/mol}} = 0,946 \text{ mol}$. 2 pont
- Ehhez az egyenlet szerint fele ennyi, azaz 0,473 mol CO₂ kell, mely:
 $V(\text{CO}_2) = 0,473 \cdot 24,5 \text{ dm}^3 = \mathbf{11,6 \text{ dm}^3}$. 2 pont
- c) Az egyenlet alapján 0,473 mol Li₂CO₃ képződött:
 $0,473 \text{ mol} \cdot 73,8 \text{ g/mol} = 34,9 \text{ g}$. 2 pont
- Kicsapódott 32,6 g, így az oldatban maradt: $34,9 \text{ g} - 32,6 \text{ g} = 2,3 \text{ g}$. 2 pont
- Az elnyelt CO₂ tömege: $0,473 \text{ mol} \cdot 44,0 \text{ g/mol} = 20,8 \text{ g}$. 1 pont
- A keletkezett telített oldat tömege a tömegmegmaradás elvét kihasználva:
- $$\begin{array}{r} 200 \text{ g (ennyi a kiindulási)} \\ + 20,8 \text{ g (ez a feloldott CO}_2) \\ - 32,6 \text{ g (a kicsapódott lítium-karbonát)} \\ \hline 188,2 \text{ g} \end{array}$$
- 2 pont
- A telített oldatban lévő víz tömege: $188,2 \text{ g} - 2,3 \text{ g} = 185,9 \text{ g}$. 1 pont
- Az oldhatóság kiszámítása:
- $$\frac{2,3 \text{ g}}{185,9 \text{ g}} = \frac{x}{100 \text{ g}} \longrightarrow x = \mathbf{1,2 \text{ g Li}_2\text{CO}_3 / 100 \text{ g víz}}$$
- 2 pont

15 pont

148. – A reakciók:

2 pont

- Az anyagmennyiségek a gáztérfogatból, illetve a mérőoldat adataiból:

$$n(\text{CO}_2) = \frac{0,6125 \text{ dm}^3}{24,5 \text{ dm}^3/\text{mol}} = 0,0250 \text{ mol},$$

$$n(\text{titráló HCl}) = 0,02030 \text{ dm}^3 \cdot 0,0985 \text{ mol/dm}^3 = 0,00200 \text{ mol}.$$

2 pont

- A szén-dioxid anyagmennyisége alapján ugyanannyi a keverék összes anyagmennyisége is: 0,0250 mol. 1 pont

- Ha y mol NaHCO₃ volt, akkor $(0,0250 - y)$ mol Na₂CO₃ · x H₂O volt a keverékben:

2 pont

- Erre a teljes keverékre fogyott volna:

$$0,00200 \text{ mol} \cdot 20,0 = 0,0400 \text{ mol HCl. (10,00 cm}^3 \rightarrow 200,0 \text{ cm}^3 \text{ törzsoldat)}$$

1 pont

- A közömbösítési reakcióra felírható:

$$y + 2(0,0250 - y) = 0,0400$$

1 pont

- Ebből: $y = 0,0100$

1 pont

- A porkeverékben a két vegyület aránya:

$$n(\text{NaHCO}_3) : n(\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot x \text{ H}_2\text{O}) = 0,0100 : (0,0250 - 0,0100) = \mathbf{2,00 : 3,00}.$$

1 pont

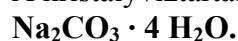
- A kristálysóda tömege: $m = 3,5100 \text{ g} - 0,0100 \cdot 84 \text{ g/mol} = 2,67 \text{ g}$. 2 pont

- Anyagmennyisége $0,0250 - 0,0100 = 0,0150 \text{ mol}$ így a moláris tömege:

$$M = \frac{2,67 \text{ g}}{0,0150 \text{ mol}} = 178 \text{ g/mol}.$$

1 pont

- A kristályvíztartalom: $178 \text{ g/mol} - M(\text{Na}_2\text{CO}_3) = 72 \text{ g/mol} \rightarrow 4,0 \text{ mol víz, így:}$

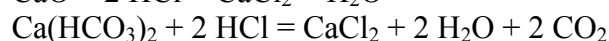
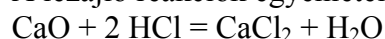

1 pont

15 pont

149. **A feladat az első kiadásban adathibás: nem 35,0 cm³, hanem 735,0 cm³ gáz fejlődött!**

- A lezajló reakciók egyenletei:

- $\text{CaCO}_3 + 2 \text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$
 $\text{HCl} + \text{NaOH} = \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$ (illetve a helyes arányok használata) 4 pont
- A sósavfeleslegre fogyott:
 $n(\text{NaOH}) = cV = 0,1250 \text{ mol/dm}^3 \cdot 0,01600 \text{ dm}^3 = 2,000 \cdot 10^{-3} \text{ mol}$. 1 pont
 - Ugyanennyi volt a HCl-maradék a 10,00 cm³-es részletben, az 1000 cm³ törzsol-
 datban pedig: $50,00 \cdot 2,000 \cdot 10^{-3} \text{ mol} = 0,1000 \text{ mol HCl}$ van. 1 pont
 - A keverék oldásához használt sósavban:
 $n(\text{HCl}) = cV = 0,2000 \text{ dm}^3 \cdot 1,000 \text{ mol/dm}^3 = 0,2000 \text{ mol}$. 1 pont
 - A keverékre fogyott hidrogén-klorid: $0,2000 \text{ mol} - 0,1000 \text{ mol} = 0,1000 \text{ mol}$. 1 pont
 - Az oldás során fejlesztett szén-dioxid anyagmennyisége:
 $n(\text{CO}_2) = V/V_m = 0,03000 \text{ mol}$. 1 pont
 - A kérdésben anyagmennyiség-arány szerepel, ezért vezessünk be erre ismeretlent:
 $x \text{ mol CaO}$, $y \text{ mol Ca}(\text{HCO}_3)_2$ és $z \text{ mol CaCO}_3$. 1 pont
 - A keverék tömegére felírható összefüggés a moláris tömegek alapján:
 $56,00x + 162,0y + 100,0z = 4,300$. 1 pont
 - A sósavas reakció alapján a hidrogén-klorid anyagmennyiségére:
 $2x + 2y + 2z = 0,1000$. 1 pont
 - A fejlesztett gázra:
 $2y + z = 0,03000$. 1 pont
 - Az egyenletrendszer megoldása: $x = 0,03000$, $y = 0,01000$, $z = 0,01000$. 1 pont
 - Az anyagmennyiség-arányok:
 $n(\text{CaO}) : n[\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2] : n(\text{CaCO}_3) = \mathbf{3,000 : 1,000 : 1,000}$. 1 pont
- 1 pont
15 pont

- 150.** – $M(\text{elegy}) = 0,75 \cdot 2,0 \text{ g/mol} = 1,5 \text{ g/mol}$ 1 pont
 – Mivel $M(\text{H}_2) = 2,0 \text{ g/mol}$, $M(\text{H}) = 1,0 \text{ g/mol}$, számítás nélkül is látszik,
 hogy 50–50x% az elegy
 (Ki is számítható a $2x + 1(1-x) = 1,5$ egyenlet alapján.) 2 pont

- Az egyenlet alapján:

$$\text{H}_2 \rightleftharpoons 2 \text{H}$$

Kiind:	1,5x		
	↑		
Átalakulás:	-0,5x	←	x
	↑	-----	↑
Egyensúly:	x		x
- 2 pont

- A disszociációfok:
 $\alpha = \frac{0,5x}{1,5x} = \mathbf{0,33}$ 1 pont

- Az egyensúlyi állandó megállapításához már muszáj az egyensúlyi
 koncentrációkkal számolni:
 $c(\text{össz}) = \frac{0,30 \text{ g/dm}^3}{1,5 \text{ g/mol}} = 0,20 \text{ mol/dm}^3$, ebből: 1 pont
 $[\text{H}_2]_e = [\text{H}]_e = 0,10 \text{ mol/dm}^3$, 1 pont
 – $K = \frac{[\text{H}]^2}{[\text{H}_2]} = \frac{0,10^2}{0,10} \text{ mol/dm}^3 = \mathbf{0,10 \text{ mol/dm}^3}$. 2 pont

10 pont